

שמע, והיה אם שמע

1 ברכות כא.

אמר רב יהודה ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא – אינו חוזר וקורא, ספק אמר אמת ויציב, ספק לא אמר – חוזר ואומר אמת ויציב. מאי טעמא – קריאת שמע דרבנן, אמת ויציב דאורייתא. – מתיב רב יוסף: ובשכבך ובקומך – אמר ליה אביי: ההוא בדברי תורה כתיב.

2 רמב"ם (הלכות קריאת שמע פרק א ה"א):

פעמים בכל יום קוראין ק"ש בערב ובבקר, שנאמר ובשכבך ובקומך בשעה שדרך בני אדם שוכבין וזה הוא לילה, ובשעה שדרך בני אדם עומדין וזה הוא יום.

3 שולחן ערוך (סימן ס', סעיף ה):

הקורא את שמע ולא כוון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל, לא יצא ידי חובתו. והשאר, אם לא כוון לבו אפילו היה קורא בתורה, או מגיה הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע, יצא, והוא שכוון לבו בפסוק ראשון.

4 ספר המצוות לרמב"ם (מצווה ג'):

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר ואהבת את יי' אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום? תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך' שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

5 משנה ברכות (ט', ה):

ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך:
'בכל לבבך' בשני יצריך ביצר טוב וביצר רע,
'ובכל נפשך' אפילו הוא נוטל את נפשך,
'ובכל מאריך' בכל ממונך. דבר אחר: 'בכל מאריך' בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

6 **אבן עזרא (דברים ו', ה):**

מאדך – מטעם מאד מאד. והטעם – לרוב אהוב אותו בכל מה שתוכל, ותהיה אהבה גמורה בלב:

8

הערות	פרשת והיה אם שמע	פרשת שמע
	(יג) והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום	(ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד:
	(יג) ... לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:	(ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:
	(יד) ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: (טו) ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת: (טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: (יז) וחרה אף ה' בקם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם:	
	(יח) ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם...	(ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך:
	(יח) ... וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם:	(ח) וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפת בין עיניך:
	(יט) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלקחתך בדרך ובשכבך ובקומך:	(ז) ושונתם לבניו ודברת בם בשבתך בביתך ובלקחתך בדרך ובשכבך ובקומך:
	(כ) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:	(ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:
	(כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:	

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

7 שו"ת הרשב"א (חלק ה סימן נה):

7

והכלל שצריכין אנו לקבוע בנפשנו הסכמה מוחלטת בכל עת שנקרא הקריאת שמע שאנו מסכימין למסור כל תאוותנו וחשקי לבבנו וכל נפשנו מן האברים ועד נטילת נפש, והממון על יחוד קדושת שמו וקבלת מלכותו. ושנראה בציור הלב כאילו באנו לידי כך וקיימנו...
 והוא שאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. ר"ל יהיו מוסכמים וחקוקים על לבבך.

9 ברכות יג.

9

אמר רבי יהושע בן קרחה: למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע – כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך מקבל עליו עול מצות.

10 ירושלמי, ברכות פ"א ה"ה:

10

מפני מה קורין שתי פרשיות הללו בכל יום. רבי לוי ורבי סימון. רבי סימון אמר מפני שכתוב בהן שכיבה וקימה. רבי לוי אמר מפני שעשרת הדברות כלולין בהן. (שמות כ ב) אנכי ה' אלהיך (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלהינו. לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ה' אחד. לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא ואהבת את ה' אלהיך. מאן דרחים מלכא לא משתבע בשמיה ומשקר. זכור את יום השבת לקדשו למען תזכרו. רבי אומר זו מצות שבת שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה דכתיב (נחמיה ט יד) ואת שבת קדשך הודעת להם ומצות וחוקים ותורה צוית וגו' להודיעך שהיא שקולה כנגד כל מצותיה של תורה. כבוד את אביך ואת אמך למען ירבו ימיכם וימי בניכם. לא תרצח ואבדתם מהרה מאן דקטיל מתקטיל. לא תנאף לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם א"ר לוי ליבא ועינא תרין סרסורין דחטאה דכתיב (משלי כג כו) תנה (דף ט עמוד ב) בני לבך לי ועיניך דרכי תצרנה אמר הקדוש ברוך הוא אי יהבת לי לבך ועיניך אנא ידע דאת לי. (שמות כ יג) לא תננוב (דברים יא יד) ואספת דנגך ולא דנגו של תבירך. (שמות כ יג) לא תענה ברעך עד שקר (במדבר טו מא) אני ה' אלהיכם וכתוב (ירמיה י י) וה' אלהים אמת מהו אמת אמר רבי אבון שהוא אלהים חיים ומלך עולם. אמר רבי לוי אמר הקדוש ברוך הוא אם העדת לחבירך עדות שקר מעלה אני עליך כאלו העדת עלי שלא בראתי שמים וארץ. (שמות כ יד) לא תחמוד בית רעך (דברים ו ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ביתך ולא בית חבירך:

11

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

קריאת שמע	עשרת הדיברות
ה' אלקינו	אנכי ה' אלקיך
ה' אחד	לא יהיה לך אלהים אחרים
ואהבת (האוהב, לא נשמע בשמו לשקר)	לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא
וכתבתם על מזוזות ביתך (ולא תחמוד בית חברך).	לא תחמוד
ואספת דגנך (ולא של חברך)	לא תגנוב
ואבדתם מהרה (עונש מוות לרוצח)	לא תרצח
למען ירבו ימיכם (השכר על כיבוד אב ואם)	כבד את אביך ואת אמך
ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם	לא תנאף
למען תזכרו ועשיתם את כל מצוות ה' (זיכרון. וכן ששקולה שבת כנגד כל המצוות).	זכור את יום השבת לקדשו
אני ה' אלקיכם	לא תענה ברעך עד שקר

ויאמר

12 סוטה יז.

חוט של תכלת מאי היא? דתניא, היה ר"מ אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר: ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ובעצם השמים לטהר, וכתוב: כמראה אבן ספיר דמות כסא.

13 רש"י (שם):

והכי תניא לה בספרי דאיצטריכו כל הני משום דלא אשכחן קראי אלא ברקיע שדומה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחוינן רים דומה למראה הרקיע.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

14

בגדי כהונה	ציצית
ועשית ציץ זהב טהור	ועשו להם ציצית
ויתנו עליו פתיל תכלת	ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת
ופתחת עליו... קודש לה'	והיתם קדושים לא-לקיכם
והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'	וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'... ולא תתורו... ואחרי עיניכם
שעטנז – כלאיים נאסר בכל התורה והותר בבגדי כהונה	שעטנז – כלאיים נאסר בכל התורה והותר בציצית
בבגדי כהונה – כל מקום שכתוב מושזר צריך להיות משמונה חוטים	הציציות עשויות משמונה חוטים
כהן חייב כל ארבעה בגדים, וכהן גדול כל שמונה, ואפילו בגד אחר מעכב	ארבע ציציות מעכבות זו את זו

15 משנה ברכות (יג., פרק ב', משנה א'):

אמר רבי יהושע בן קרחה: למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע - כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך מקבל עליו עול מצות; והיה אם שמוע לויאמר - שוהיה אם שמוע נוהג בין כיום ובין בלילה, ויאמר אינו נוהג אלא כיום בלבד.

16 רמב"ם (הלכות קריאת שמע, פ"א ה"ב):

ומה הוא קורא שלשה פרשיות אלו הן: שמע והיה אם שמוע ויאמר, ומקדימין לקרות פרשת שמע מפני שיש בה יחוד השם ואהבתו ותלמודו שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו, ואחריה והיה אם שמוע שיש בה צווי על (זכירת) שאר כל המצות, ואחר כך פרשת ציצית שגם היא יש בה צווי זכירת כל המצות.

